

■ ■ ■ Biografien om Barack Obamas mor får leseren til å spørre seg hva det vil si å være en god mor.

Den gode moren

KULTUR
TORIL
MOI

Stanley Ann Dunham var Barack Obamas mor. I en ny biografi med tittelen «A Singular Woman» («En enestående kvinne») som nettopp er kommet ut i USA, forteller Janny Scott historien om den hvite kvinnen fra Kansas som ble mor til USAs første svarte president.

Obamas mor virker faktisk ganske enestående. Kanskje hun fikk evnen til å heve seg over hva folk måtte mene eller tenke fordi hun hadde et så uvanlig navn. Faren hennes het Stanley, og en kan spørre seg selv hvorfor foreldrene syntes det var en god idé å gi datteren et guttenavn i 1942. Den unge Stanley (hun begynte å kalle seg Ann etter at hun ble ferdig på videregående), pleide å presentere seg med å si «Hei, jeg heter Stanley. Faren min ønsket seg en sønn, men han fikk meg». Men navnet var valgt av moren, Madelyn Dunham, som var en stor Bette Davis-fan. Er det tilfeldig at nettopp i 1942 spilte Davis en melodramatisk skikkelse som het Stanley Timberlake i filmen «In This Our Life» («I dette vårt liv»)?

Bare noen uker etter at hun hadde begynt å studere ved Universitetet på Hawaii, ble den 17 år gamle Ann Dunham gravid. Barnefaren var en 24 år

gammel svart mann fra Kenya, som het Barack Hussein Obama. Dette var høsten 1960, året etter at Hawaii var blitt USAs femtiende stat, og lenge før noen hadde hørt om kvinnefrigjøring eller den seksuelle revolusjonen. I 20 delstater var det fremdeles ulovlig for svarte og hvite å gifte seg med hverandre. Loving vs. Virginia, den berømte rettssaken som fikk slutt på diskrimineringen, ble ikke avgjort før i 1967. (Historien om Mildred og Richard Loving er forresten nettopp blitt fortalt i dokumentarfilmen «The Loving Story».)

Anns foreldre ser ut til å ha tatt nyheten om graviditeten med ro. Ann og Barack giftet seg i februar, og den unge Barack ble født den 4. august 1961. Men da var forholdet alt mer eller mindre over. Ann tok spedbarnet med seg og reiste til Seattle. Hun flyttet ikke tilbake før neste sommer, etter at Barack senior var reist fra Hawaii for godt. Hun gjenopptok studiene, mens Madelyn, som selv aldri hadde fått studere, fungerte som reservemor for lille Barack. Madelyn var forøvrig i ferd med å gjøre stor karriere i en lokal bank. I 1971 ble hun bankens første kvinnelige visepresident.

Hvorfor tok forholdet slutt så raskt? Oppdaget Ann at «ekte mannen» alt hadde kone og to barn hjemme i Kenya? Om hun gjorde det, sa hun aldri noe om det. De ble formelt skilt i 1964, og lille Barack traff bare faren sin én gang, nemlig julen 1971.

I 1965 giftet Ann Dunham seg med en indonesisk utvekslingsstudent, Lolo Soetero. I 1967 ble hun ferdig med bachelorgraden i antropologi, tok Barack med seg og flyttet til Jakarta, der hun fikk datteren Maya i 1970. Lenge før begrepet ble alminnelig,

FAMILIEIDYLL. Dette bildet av Ann Dunham og sønnen Barack Obama ble delt ut av Obamas valgkamporganisasjon. Foto: Reuters/Scanpix

hadde Ann Dunham skapt seg en multikulturell familie. Men alt året etter sendte hun Barack tilbake til Hawaii for å bo hos besteforeldrene og gå på Hawaiis beste privatskole.

Forholdet til Lolo skrantet, og Ann flyttet tilbake til Hawaii, og Barack. I 1974 tok hun mastergraden i antropologi, og begynte på en doktorgrad om håndverk og småindustri på landsbygda i Indonesia. Tidlig i 1975 dro hun tilbake til Indonesia for å begynne på feltarbeidet. Hun lærte seg flytende indonesisk og ble møtt med varme og respekt i alle samfunnslag. Den 13 år gamle Barack ble værende hos besteforeldrene. Han skulle aldri

mer bo permanent sammen med sin mor.

Hvordan kunne Ann Dunham forlate sin sønn på denne måten? Scott mener at hun gjorde det beste hun kunne for Barack ved å sørge for at han gikk på en fremragende skole.

Men hun måtte også tenke på seg selv: om hun ville ha en doktorgrad, måtte hun gjøre feltarbeid. Og hun hadde fremdeles en indonesisk ektemann.

Ann Dunham ble skilt fra Lolo Soetero i 1980. For å forsørge seg og Maya, jobbet

hun lenge med utviklingsprosjekter på landsbygda i Indonesia. Etter mye strev og mange utsettelse, dro hun tilbake til Hawaii og tok endelig doktorgraden i 1992. (Avhandlingen kom ut i bokform i 2009.) Men så begynte helsen å skranke. Ann Dunham døde av livmorkreft i november 1995, like før hun ville ha fylt 53 år.

Hvordan var egentlig denne kvinnen? Jeg får inntrykk av at hun var varm, åpen, nysgjerrig og vitebegjærlig. Hun var også profesjonell, og holdt privatlivet sitt for seg selv. Hun var glad i menn, men har ikke etterlatt seg mange hint om hvilke menn hun elsket. Hun oppdro barna til å verdsette ærlighet og integritet. Hun var også en evig optimist: kanskje slagordet «Yes, we can!» har noe av henne i seg?

Janny Scott har på mange måter skrevet en fin bok. Som den flinke New York Times-reporteren hun er, har hun jobbet utrettelig med å finne fakta. Hun har også gjort utallige intervjuer. Likevel blir resultatet av lesningen litt skuffende. For Scott håper at fakta vil tale for seg. Men det gjør de ikke. En virkelig god biografi må tørre å ta opp spørsmål om mening og verdi. Hvordan skal vi forstå materialet som legges frem? Hva var det for eksempel som gjorde Ann Dunham så åpen for andre kulturer?

Først og fremst får historien om Ann Dunham meg til å tenke over hva vi mener når vi snakker om en god mor. Beviser det faktum at sønnen ble president at hun var det? Det er et tvilsomt argument, for det innebærer at kvinner som får barn som ikke driver det til noe stort, nødvendigvis er dårlige mødre. Hvilket ansvar har egentlig en mor for barnets liv? Hvilket ansvar har barnet? Ann Dunhams tok vanskelige avgjørelser i helt spesifikke situasjoner. Dette kvinnelivet bidrar til å gjøre begrepet om den «gode moren» langt mer komplisert enn den dominerende moderskapsideologien vil ha det til.

Toril Moi er professor i litteratur ved Duke University. www.torilmoi.com

KULTUR OG MEDIER

DNlørdag

TORIL MOI

Professor i litteratur ved Duke University i Durham, USA

SUNE NORDGREN

Kurator og prosjektleder

JOSTEIN GRIPSRUD

Professor i medievitenskap ved Universitetet i Bergen

ØYVØR DALAN VIK

Filmmanmelder i Dagens Næringsliv

ERLING DOKK HOLM

Arbeider ved Markedshøyskolen og Arkitektur- og designhøyskolen i Oslo